

Péntek Imre

EMLÉK PRÓBA

MC
210.559

MAGYAR
NAPLÓ

„Majd emlékezni jó lesz...” – írta József Attila úgy nyolcvan évvel ezelőtt. Ám nem így történt. Az általa felvázolt kedves utópia helyett egyre nehezebb emlékezni. Sőt, az emléketvesztés(ek) idejét éljük. Ki ezért, ki azért nem szívesen gondol vissza arra, ami vele/általa történt. A töredékek, kihagyások, elhalványulások nem nagyon akarnak valódi, hiteles egészzé összeállni. De azért a belső kényszer nem hagy nyugodni: próbáljuk rekonstruálni a megromcsolódott negatívot. A múlt és a jelen én-mitológiáit. Gátfutás ez, a megfelelő szűrőkkel, akadályokkal. Újabb és újabb erőfeszítések sorozata.

Péntek Imre valószínűleg hasonló problémákkal küszködik: emléképróbát tart, hogy megértse a múltat. A ma kényszereit. A jövő intencióit.

Visszamegy a harmincas évekbe, és a *Pesti Hírlap* fotói nyomán próbál – más – értelmet adni a látottaknak, feltárni, felidézni a korszak lelkét, lélek-lenyomatait, a látható emberi gesztusok értelmét megfejteni. Hátha nem is úgy volt, ahogy a korábbi „emléképróbázók” magyarázatai, fordításai/ferditései állítják. Hátha ez a maradék-Magyarország még mindig örízné azt az ősi, felhalmozott tudást, meg-megszakadó folytonosságot, igazságot és értéket, amely a több mint ezer év alatt felhalmozódott... A finom részleteket, amelyek elhomályosultak vagy elvesztek a brutális (ideológiai) megközelítésekben. Az *Emlékpróba* e nyomozások „látványtára”, az időrétegek újbóli „átvilágítása” – hátha valami ki/ottmaradt a hordalékban, ami ma fontos, hogy meglegyen, a miénk legyen. Kézbe veszi – persze, jelképesen – az „elrablott” és hazatalált Seuso-kincseket, dédelgeti őket, s latin betűiből kirakja régi-új identitásunkat. Vagy bekéredzkedik Mindszenty József cellájába, hogy imáját meghallgassa – ezért a népért. Néha úgy tűnik, „nyűgös vendég” csak, költözködő kívülálló, de ha sorai mélyére nézünk, akkor megértjük: eltéphetetlen szálakkal kötődik e földhöz.

Péntek Imre

EMLÉK PRÓBA

A kötet megjelenését támogatta:

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város
Millecentenáriumi Közalapítványa

Millecentenáriumi Közalapítvány
Zalaegerszeg

© Péntek Imre, 2015

ISBN 978-615-5465-59-8

Magyar Napló Kiadó Kft.
1062 Budapest, Bajza u. 18.
[www. magyarnaplo.hu](http://www.magyarnaplo.hu)
Felelős kiadó Oláh János
Felelős szerkesztő Zsiga Kristóf
A kötetet gondozta Zsille Gábor
Tervezés, nyomdai előkészítés: Nászpáng Grafika
Nyomda: Göcsej Nyomda
8900 Zalaegerszeg, Bajcsy-Zsilinszky tér 2.

MC 210.559

2015

Péntek Imre

EMLÉK PRÓBA

**MAGYAR
NAPLÓ**

Budapest, 2015

EMLEK PROBA

RECHAZ
NÁLE

TARTALOM

Történelmi mező(ny)

Zrínyi Miklós, költő és hadvezér monológja	
1664 nyarán, Kanizsa sikertelen ostroma után	9
Dal a híres Deák-kalapról	12
A hetedik	14
1932	
Január	16
Február	20
Március	24
Isten foglya	28
Várakozások ideje	33
bőszült vers	34
Gyerekkori képek	
Orion rádió	36
Lövészárók	37
Repedező újkori freskó	38
dikta-túránk	41

Időrétegek

Rugós-kés	45
A nejlonszatyor dicsérete	47
A kotyogó	50
J., a szakember	52
S., a műkézbajnok	55
Egy Testamentum margójára	57
Üzent a múltból Pannónia	59
Egy szobrász halálára	64

Nyűgös vendég

Blabla	69
nyáj'as parancs	70
Szavak keresztje	71
Áttörés	72
nyóckalács	73
Körvasút	74
Károg a káosz	76
A vidéki költők	77
baljós hajnal	80
Merülő lábnyom	82
Herfli szól	83
A rontás őszi háza	84
Őszi anziksz	85
Sakk, vagy valami hasonló	86
Hajsza	88
Nyűgös vendég	89

Történelmi mező(ny)

TÖRTÖS (m. 1914)

1914. évi
Történelmi
Tudományok

1914. évi
Történelmi
Tudományok

1914. évi
Történelmi
Tudományok

1914. évi
Történelmi
Tudományok

1914. évi
Történelmi
Tudományok

1914. évi
Történelmi
Tudományok

1914. évi
Történelmi
Tudományok

1914. évi
Történelmi
Tudományok

1914. évi
Történelmi
Tudományok

1914. évi
Történelmi
Tudományok

1914. évi
Történelmi
Tudományok

Zrínyi Miklós, költő és hadvezér monológja 1664 nyarán, Kanizsa sikertelen ostroma után

Jaj, ez a dicstelen, otromba ostrom,
kudarcunk ma is szégyennel jár át,
s ott hagytuk, ott hagytuk a gaz töröknek kezén
szabadulni vágó, jó Kanizsa várát.

Pedig vitézkedett osztrák, magyar, német,
hozták a hírt futárok és kémek –
fogytán az élelem, már a lovakat vágják,
azt eszik a védők, ámbár csöppet se gyávák,
hiába törtünk át a külső védvonalon,
s lőttük álgyúinkkal, hogy ne legyen nyugalom,
az óvárost, és Strozzi gróf, átkelvén a mocsáron
meglepte a janicsár csapatot...

Mindig akadt utóvéd, rejtőzött tartalék,
és elhalt a küzdelem, csak újabb veszteség:
holtak, sebesültek, s meganyi szörnyű kár,
s volt, akit elnyelt a feneketlen mocsár...

Uram, ez volt a büntetésed, hogy a győzelmet
fegyvereinktől megtagadtad;
sok széthúzásért, káromlásért,
megannyi súlyos vétkeinkért.
Hiába volt sok véres attack,
bajtársaim szörnyű eleste,
ismét ő regnál, a pogány, a beste,
és maradt kezükön jó Kanizsa vára.
Szaggattam hiába az oszmán birodalmat
ez év telén, magyar és horvát hadaimmal –
nem bírván hallgatni, a pór nép mint jajgat
kifosztása, dúlása végett,

nem lelve sehol menedéket.
Végigvágott a horvát–magyar ostor
az oszmán üstökön, lófarkas zászlók
heverték a vériszamos kövön.
S ujjongott a nép, templom és kolostor.
Láthatta Európa, a török legyőzhető,
de kell az összefogás, a képzett haderő,
s lángolt az eszéki híd, búsult a nagyvezér,
és veszemre esküdött. Éreztem lelkében
a feneketlen dühöt, s összeszedvén maradék
erejét, mindent, ami csak magyarnak árt,
nyakunkra hozta negyvenezres hadát...
És amit nyertem korábban, most vesztettem tovább.

Végignézttem Új Zrínyi-vár elestét,
lángolt a palánk-sánc, soha keserűbb estét...
S Montecuccoli meg is magyarázta,
visszavonulni most – miért időszerűbb...
Ám ez az orcámra mégsem hozott derűt...
Szörnyen agyarkodik két ellenség reánk.
Egyik is, másik is, zavarba, bajba ránt.
De még mielőtt akárki temetne,
dolgunk lesz bizonynal jövő kikeletre...

Ám a jó szerencse ezúttal elhagyott,
itt már nem nyerhetek magamnak szép napot,
nyergelj, szolgám, megyünk kies Csáktornyára,
ahol áll még, vár még a Zrínyiek vára!
Elég volt belőled, átkos hadakozás:
gyűrködtem eleget, tegye ezt mostan más.
Szerelmes Zsófiám vigasztal engemet,
leveszi majd rólam átizzadt ingemet,
pazar lakomával terítve az asztal,
csókkal, öleléssel hajnalig vigasztal.

Felkapom magasra két kis pulya kölyköm,
s félig írt versemet teljesre kiöltöm.
S üzent Páka is, a kursaneci erdész,
egy új vadkan tűnt fel, szörnyű bestia,
amelytől retteg a környék sok férfija.
No, állunk elébe a konda királyának,
ez legalább szemből, nem hátulról támad,
s oldalába kapja éles szablyám vasát,
s már jöhet is a vidám, ismerős társaság...
S ahány víg cimbora, kastélyunkban fér el,
tartunk vendégséget, disznó pecsenyével.
S ha e vén agyaras végzetét elnyerte,
az jó szerencse is visszaszáll fejemre.

Dal a Deák-kalapról

Volt egyszer, nagyon rég,
volt egy Deák-kalap.
Konzervatív fazonú,
mit ma nem hordanak...

Mondják, egy alkalommal
más úr tette fel –
kívül a méret stimmelt,
de belül nem – a fej.

Nem is a fej a lényeg,
mi benne van, az ész.
S ebből Deák Ferencnek
adatott nem kevés.

Mikor már minden veszve
a magyar ég alatt,
megszületett az eszme,
a deáki gondolat.

Belül őrizd erődöt,
az idő szárnya lomha,
várj türelmesen
kedvező alkalomra.

Így lesz a hősből gyáva,
s a meggyötörtből hős.
Így lesz erős a gyenge,
s meggyengül az erős.

Az ország megértette
Deák nagy ötletét,
elhullni, megmaradni,
ez itten most a tét.

S mi tétlenségnek tetszett,
a passzív ellenállás –
lassan értésre adta,
osztráknak nincs itt szállás.

Ha tombol az erőszak,
az önkényuralom,
ne állj ellen, hajolj el,
akár szélben a lomb.

Sok éven át mellőzték
a két hazának bölcsét.
Vigyáztak arra, hogy
szellemét föl ne költse.

Ma is kacsint a múltból
a példa, értheted –
Viszik, mit elvihetnek,
de marad becsületed.

S tűrünk, nem alkuszunk,
míg felvirrad a nap,
s méltó fejre kerül
a híres Deák-kalap.

(2003)

A hetedik

Szarajevó a végzetes város Miljacska folyó a Latin hídnál

1914. június 28. fél 12 körül

A trónörökös és felesége konvoja mégis az eredeti útvonalon halad a szűk Ferenc József utcán

A sofőrök megállnak utasítást kaptak hogy más biztonságosabb útra térjenek

Ezen a napon amikor a merénylők a kávéházból 10.10-kor elindultak Mehmedbasić megzavarodott az éljenző sokaság láttán és egy csendőr is faggatni kezdte a keze izzadni kezdett amikor a pisztolyhoz ért amit elő kellett volna rántania nem volt biztos magában az autók túl gyorsan haladtak

Cabrilović a bombáját mégsem dobta el megsajnálta a trónörökös párt mindig olyan érzélgős alak volt

Popović berezelt a szemüvegét igazgatta hogy jobban lásson de mire feleszmélt az autók elszáguldottak

Grabec a tömeg miatt nem dobta el a bombáját a robbanásban biztosan sokan megsérülnek életüket veszti felébredt benne a humanista egy humanista merénylő nem ez mégsem ideális megoldás Nedelko Cabrinović viszont nem volt szívbajos: kibiztosított kézigránátját miután a rendőr megmutatta neki a trónörökös kocsiját biztos kézzel hajította el hogy nem talált talán maga Ferenc Ferdinánd ütötte tovább egy hirtelen ösztönös mozdulattal s előbb a mögötte haladó jármű ponyvájára esett majd a 4. kocsni alatt robbant néhányan megsebesültek leg súlyosabban szárnysegédje akit kórházba kellett szállítani Cabrinović a folyón át akart elmenekülni és izgalmaiban elfelejtette átharapni a ciánkapszulát

Danilo Illić fegyvertelen volt neki a menekülés útvonalát kellett volna biztosítani

Gavrilo Princip a diák a hídfőnél várt és egyszer csak ott volt előtte a gyűlölt célpont

Nem habozott lőtt egy rendőr próbálta elütni a kezét a monarchikus

angyalok úgy látszik elbámészkodtak és Zsófia főhercegnő hasi aortája kilyukadt és Ferdinánd főherceg nyaki ütőere végzetes találatot kapott
Még nem ütötte el az óra a delet az áldozatokból kibuggyant a vér és
előntötte egész Európát az ismert világot

A hetedik két golyója kioltotta a béke reményét amiben milliók
naivan hittek

1932

*Az egyik utolsó békeév emlékére, a Pesti Napló
Képes Melléklete alapján, amelyben még felcsillant
az oly annyira hiányzó Magyar Világ.*

Január

Az egyik utolsó békeév volt ez a javából,
Derűt sugárzott minden kép, s ment minden magától,
Az élet vidám volt, változatos és kellemetes.
A reklám szerint a Lanolinkrém Ship védjeggyel tökéletes,
S viseletnek ajánlott a Fenyves kötött ruha
A hölgyek figyelmébe: nem gyűrdődik, meleg, puha...
A női filmsztár Nancy Caroll volt a sikkes Budapesten,
Plakátjait a januári szél tépte néhány viharos esten,
S azt is megtudhatta a főváros lakossága,
Hogy az élet az USA-ban igen drága,
S az óceánon túl nagy a munkanélküliség –
És a szakszervezet a Fehér Ház elé vezeti menetét,
S Hoover elnök két fiával és menyével babákat vesz az áruházban,
A kontraszt jól érzékelhető, szinte hibátlan –
S gyerekek szánkóznak, vonzza őket a svábhegyi lejtő,
Huncut kölykök, a mosolyuk megejtő.
És ismét divatba jött a Hersel nadrágtartó,
S Churchillt elütötte New Yorkban egy autó,
És láss csodát, fasiszta Itália, Istennek hála, hála,
Megszületett végre Mussolini unokája.
Ám nézzünk szét, miként mulatja az időt a vidék,
A disznóvágások ideje ez, s igen pompás a teríték,
De nemcsak a váraljai portán, vagy másutt,
Az arisztokrácia, ha a városi létre ráunt,
Vaddisznóra ment, Gödöllő határában
Lövöldözte a kanokat, golyóspuskával,

Ott volt Horthy, József és Albrecht főhercegek,
Szinte mindegyik a találatával hencegett,
Keresztes-Fischer gróf Bethlen Istvánnal
A válságból kivezető nagy tervvel házal,
A társasági élet zsongott, meg nem unnád,
És melengették a lelket a zsinóros irhabundák.
Ez is megejtő, ez a hatásos jelenet,
Aminek még nagy hatása lehet:
Gömbös Gyula, a nemzetmentő nagy ígéret
A zajos csapattól kissé félrelépett.
S gőzölgött a szabadtéri asztalon a finom disznópecsenye,
Jutott a hajtóknak is, nem fogyott el fele se...

De térjünk vissza, mi történt a pesti flaszteren,
Ahol számtalan vicc magától megterem,
És kabarékban esténként hahotázva
A közönséget Nagy Endre hozza lázba.
De komolyra fordítva a szót, a Zeneakadémián szól a
Bach–Vivaldi tétel,
És nagy lendülettel Dohnányi Ernő vezényel,
S a műértő szívnek meg kell szakadni:
Mert az egyik zongoránál a zenei fenomén, Fischer Annie.
S ugyancsak itt rendezik meg, mit annyi olvasó várt,
A *Nyugat* 25 éves jubileumát –
Egymást követik az emlékezetes felolvasások:
Ily díszes társaságot még a fotóriporter se látott,
Kosztolányi épp Babitsnak súgott valamit,
S ő – bár arca szigorú, mégis – elmosolyodik,
Hisz ki ne örvendene e zajos, szép sikernek,
Miközben Móricz öblös hangja betölti a termet.
(De ne feledjük: látszólag semmiség,
Kötött ruha a Fenyves áruházban, Kálvin tér 7.)
Veget nem érő mulatság a Steinhard Színpad műsorán,
Váltsa meg jegyét ma, nem lehet elég korán,

Néhány ízelítő a januári műsorból:
Özv. Góliátné kártérítési pere Dávid király ellen,
 Három felvonásban, feledhetetlen.
A kutyamosó valami fenomenális bohózat,
 A női boxmérkőzés ígérkezik szórakoztatónak.
 S folyik nagy lendülettel a műkorcsolyázó bajnokság,
 A női számok Imrédy Magda sikerét hozták –
 Vadas Márton piruettezik, a gáláns férfibajnok,
 Elbűvölve sok bájos női arcot.
 S vált a kép: lassan január vége,
 A címlapon egy palóc kislány megy a misére,
 De nincs hiány a szexis női jóból:
 Constance Bennett új férjével pózol,
 Aki történetesen de la Falaise márki,
 Ám a többi szereplő sem akárhoz:
 Glasgow-ban fiatal nők tolonganak,
 Hogy György hercegnek bókákat mondjanak,
 S ekkor még virágozott a Szerb–Horvát–Szlovén–Királyság,
 Melyet oly szívesen támogatott az antant,
 S az új szenátus – szmokingjuk nem csekélység –
 Hallgatja Sándor király megnyitó trónbeszédét.
 De máris itt az új Garbo-film, szenzáció:
 A címe titokzatos: *Inspiráció,*
 Eljutott végre hozzánk e hollywoodi csoda,
 Bemutatja a Forum és a Radius Metro filmpalota.
 A kötött ruha még mindig nem ment ki a divatból,
 Aki vágyik rá, Fenyvesinél jattol
 A Kálvin téren, van még elég a polcon,
 S az ára kedvező: 16 pengő 80...
 S a Nivea krémről se feledkezzünk meg:
 A bőrt vele óvni igazi élvezet.
 Csak színes hír: a berlini törvényszéken
 Hitler Adolf szerkesztőt perelik éppen,
 Mert azt merték az Angriffben írni,

Hogy Stennes kapitány rendőrspicli.
S egy kis nosztalgia, amin az olvasó szívesen méláz:
A régi parlamentben ülésezik a T. Ház,
Melyen még részt vett – ó, milyen megható:
Irányi Dániel és Madarász apó.
S a fodrászverseny vidám forgatagából
Képriportot készít a bravúros Escher Károly.
S a télvég sincs szenzáció nélkül:
A hóstrandoló csapat Budán fagyosra kékül,
S rutinosan tekint a fotókamerába
Gloria Frey, Hollywood új, hétéves magyar sztárja.
Aztán a szépségkirálynők uralják a lapot,
Ki vitte-kapta a legtöbb szavazatot,
Miss Magyarország történetesen Lampel Ica,
Jól illik hozzá a nyertes pántlika,
Miss Görögország – Esterfu Lammasa,
Mint görög szobroké, olyan az arcása,
S Stollard kisasszony, ő Miss Anglia:
Arányos termetén alig van némi hiba.
Ha vásárolni mész, ezt tedd éppen jókor:
Leértékelve a francia arcosópor.
De ez sem segít az idős Rockefelleren,
Szemében a halál kíváncsisága dereng.
S a Nagycsarnokban akkor is mozgalmas volt az élet,
Kofák standjain bőséges árukészlet,
Egy-két elkapott karakter, beöltözött néne,
S az úriasszony tűnődik, talán alkudni kéne...

Február

Az élet meg nem állhat:
kiképzik a kispesti rendőr-kutyákat,
s milyen szimpatikusak e vicsorgó ebek,
útjain elkísérve a kerékpáros őrszemet.
A Szinyei Merse Társaság átadja éves díjait,
Medgyessy Ferenc egy római férfit alakít
vésőjével, fehér munkaköpenyben.
A siker egyértelmű: díjat és tagságot nyert el.
Nagy szó ez: sok művész által várva várt,
befogadta a rangos Szinyei Társaság.
A tájképdíj győztese Boldizsár István;
a *Gyümölcszedők* zsánere első lett a listán.
Moszkvai gyerekek – ily csodát láss!
Nyakig beöltözve gyakorolják a szabadtéri alvást.
Az angol katonák Kínába készülnek éppen,
ki tudja, hányan jönnek vissza épen,
de egyelőre – a felvételen – nagy a vidámság:
látjuk babakocsis anyukák társaságát,
akik az állomásra kísérik őket idilli hangulatban,
kalaplengető bakák bakancsa az utcakőre csattan...
A Moulin Rouge Rumba Revüje párizsi színes hír,
s a csoportkép közepén maga Charlie Chaplin.
És ismét a békeidőket idéző nosztalgia:
hogyan nézett ki a 10-es években a monarchia,
síelt Tátralomnicon Albrecht főherceg,
gróf Károlyi Gyulák családostul ródlizni mennek,
a miniszterelnökről készült privát felvételek
az olvasóknak biztosan tetszenek.
I. Ferenc József Vailburgban esküvő díszvendége,
ahogy látszik: legényes még a lépte
az ősz fürtű, az agg uralkodónak –
ki bármit megtehet, ellene ki szólhat?

A császári család gyakran megfordult falun,
Ferenc Ferdinándot az unalom
pusztaszeri vadászatra vitte:
14-ben Szarajevóban majd ő lesz leterítve...
De térjünk vissza 32-be, a genfi konferenciára,
amikor arról tárgyaltak: a békének mi az ára,
jeles államférfiak, fő-fő delegátusok:
mint tudjuk, az egyezkedés semmire se jutott.
Magyarországnak ismét új szócsatát nyert
a ragyogó szónok, idős Apponyi Albert.
Hagyjuk a komoly dolgokat, csak semmi gond,
Pesten javában zajlott a báli szezon.
A szezon fő eseménye, ez már régi szabály:
Horthy kormányzó úr vitézi bálba jár.
Elégedetten nézi, valóban gyönyörű látvány,
amint a ludovikások a toborzó táncot járják.
S az évnnyitó új film nélkül mit sem ér:
filmvásznon látható az operettfilm, a *Denevér*.
Nem volt, nem lesz ehhez hasonló:
bombasikerel játssza a Royal Apolló.
Egy kis királyi körkép a demokratikus Európából:
Alfonz, spanyol exkirály Svájcban téblábol,
Sándor király lényét figyelem hatja át,
miközben hallgatja a parlament szónokát.
A kétméteres dán király sportversenyen tűnt fel,
bámészkodókkal, lelkes gyereksereggel.
Viszont: Lennart norvég trónörökös
lemondott rangjáról, demokráciából ötös:
mert lényét egyenlőség hatja át,
hogy elvehesse polgári menyasszonyát.
S a New York-i tőzsde végre jó hírekkel traktál:
nagy a hossz és boldogság az alkuszoknál.
A kötött ruhákról se feledkezzünk meg,
új fazonokkal töltötték fel a készletet.

A Fenyves áruházban – Kálvin tér 7. alatt –
tisztelettel várják kedves vásárlóikat.
A könyv, ami ajánlható minden kézbe:
II. Miklós cár és cárné intim levelezése.
Ismét a régi idők, tapasztalhatjuk meglepetten:
összetört bútorok a parlamentben.
Bizony, az ellenzék, illet hogy tehet –
meggyalázni a bársonyszékeket?
Eötvös Károly Deák padján pihen
Pusztaszentlászlón, nem cserélne senkivel...
Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter
– kit az egész ország tisztel –
az iparcsarnok kiállítására látogat,
megtekinteni az új automobiloikat.
Felkavaró képek a sárga háborúról,
amely egyelőre csak Kínában tombol.
Ahogy kitűnik: egyre nőtt a harctéri kvóta,
s joggal aggódott a távoli Európa.
De itt Budapesten hódított a hollywoodi divat,
ifjú hölgyek villogtatták dekoltázsait.
S elkészült, végre, lehet tolongni,
Kálmán Imre első operettfilmje: a *Ronny!*
Kedvező jegyekkel csal bemutatóira
az Uránia Márványpalota.
A komolyzenei élet is figyelmet kíván:
énekes hangverseny a Zeneakadémián.
Weininger Félix Beethovent dirigálja,
ennek Brahms első szimfóniája méltó párja.
A mondén élet is új hírekkel üzen:
Európa szépe a dán Aase Clausen.
S ez most nem regény, nem is dráma:
megszületett Heltai Jenő legkisebb unokája.
S hó végi címlapon – talán egy genfi unalmas délelőtt –:
az amerikai klubban, egy ferde kép előtt

beszédet mond hórihorgas, kissé viharvert
agg diplomatánk, gróf Apponyi Albert.
Színházi bemutatókra figyelt a közönség:
egy kis szívhez szóló körkép,
Molnár-bemutató, három felvonásban
(„Ide el kell menni, kérlek, alássan!”).
Hogy ki hódít a színpadon, arról nincsen vita:
az *Angliai Erzsébet*ben Gombaszögi Frida.
Képriport a tej útvjáról: hogyan lesz egyre drágább,
mikorra megitatja a kisleány cicáját.
Megható képek – Genfben még mindig „leszerelnek”,
milyen ocsmány a gyakorlat, s milyen szépek az elvek.
A leendő ellenfelek még kedélyesen csevegnek:
Bröning és Sir John Simon találtak közös nyelvet,
Tardieu a francia érveket adja elő,
s mind fontos ember, minden résztvevő,
itt van Indiából maga Aga kán,
el is csodálkoznak néhány fordulatan,
Litvinov karosszékből figyeli csapatát,
töprengve, a konferenciát miként verheti át.
S Epp tábornok, Hitler küldöttje páholyból nézi,
mennyi ostoba fajankó, férfiatlan férfi.
Hevesy Pálunk, a magyar követ
egy estélyen szemével táncolókat követ,
mellékszereplő, nem keresi a bajt,
e kis kukkantással nem sok vizet zavart.
A végén kell egy kis képzőművészet:
hogyan festik művészeink a nőket...
Csók István, Munkácsy, Rippl-Rónai
ecsetje tud e témáról vallani.
S dekoratív portrék, a szépség-kínálat,
amint tálalja a műcsarnoki tárlat.

Március

A genfi leszerelési komédia folytatódik:
a Litvinov-bankett pezsgőjével hódít
(emlékszünk, a szovjet pezsgő kiváló márka,
ittuk, bár negyven súlyos év volt az ára...),
itt hallgatja a köszöntőt, szemmel láthatóan figyel,
a török külügyminiszter, Tefik Rusdi bej,
s Lunacsarszkij lekönnyökölve hallgat,
tán siratja az elvesztett hatalmat,
hisz véget ért népbiztossága
(Sztálinnak nem tetszik a régi, lenini gárda),
ki tudja, mire gondolhatott
a leendő spanyol nagykövet, egy év múlva halott...
Az *Intim képeken* feltűnik Beneš, a csehszlovák kombinátor,
egy banketten beszél, láthatóan bátor,
oldalán Miss Wolley, amerikai delegátussal,
akinek szemmel láthatóan tetszik, amit hall...
De mi történik Pesten, ezen a vészterhes tavaszon,
fővárosunkban idill és nyugalom:
a múzeumkertben langy áram melegíti a levegőt,
gyerekkocsikban napoznak a bágyadt csecsemők,
kiknek legszebb korát a háború árnyékolja be,
melynek itt csapdos máris előszele...
Kishajók ringanak az újpesti kikötőben,
abban a reményben, lesz utasuk bőven.
A mozikban pedig Magda Schneider hódít,
ki a terhes valóságnál sokkal valódibb,
s aki csak láthatja, boldog,
a *Téves kapcsolat* megdönt minden rekordot.
Lewin Miksa ötvenéves, nem cserélne senkivel,
a Corvin Áruház igazi világsiker,
portréja, mint egy pénzügyi hirdetés:
„Személyem garancia, megtérül a befektetés.”

Nehezen tavaszodik, zúzmarás még pár gally,
a jeges Duna fölött sirályok csapata szárnyal.
Ám a filmoperett műfaj új csúcokra tör,
Ábrahám Pál *Boldog szíve*ke mindent elsöpör,
de máris nyomában a *Sanghaj expressz*,
ki tudja, ki lesz a nyertes és a vesztes.
A genfi tárgyalásnak korántsincs vége,
egy hiányzik a világban: a béke.
Két magyar karikaturista rajzai aratnak sikert,
s csodák csodája: mindenki szívesen áll modellt,
az orosz Radek, a német tábornok, Epp
szemmel láthatóan elégedett.
Mosolyog a yenki Gibson, Motta svájci elnök:
már nem volt hiába, hogy eljött...
A nevüket jegyezzük fel: Dezső és Kelen,
elégítelt szereztek nekünk a genfi szigeten.
S nem maradhatnak el a képek a régi békeidőkből:
a nosztalgia láttukra feltör...
1907-et írtak a kalendáriumban,
mikor Ferenc József Veszprémbe ért, nyomban
hintójából kiszállva sietősen
a nagy hadgyakorlatra kíváncsi éppen.
Aztán Tisza Istvánról egy bájos sorozat:
a geszti kastélyban vendégeket fogad,
majd úrlovas a zsuki versenypályán,
könnyelműségéért megfizet majd drágán.
De ismét nagy a tét, Németország elnököt választ,
ki hűti le a pártoskodó lázat?
Egymásnak feszülnek szenvedélyes hittell:
Hindenburg ismét győz? Vagy elnök lesz Hitler?
Ám drámai képekbe egy kis üzlet oltva,
a Rákóczi úton nyílt Neumann László boltja,
magyar divatkelmék, vászonáruk, selymek
kínálata várja, aki ide elmegy.

Kikapcsolódásként jöhet az elemi művészet:
meg kell, hogy hatódjál, ha nézed a képet,
Zádor István kezében nem remeg az ecset,
ahogy Márkus Emília portréját festi meg.
S egy szép magyar ünnep: virágvasárnap,
a címlapra jó témát találnak,
fehér népviseletben lányok, asszonyok,
templomból jövet, hol mind megáldozott.
S egy másik fotó: húsvét Budaörsön,
ahova a kőkereszthez ezernyi ember eljön.
A domboldalon férfiak levett kalappal,
kiket a pap igaz szóval vigasztal,
festői csoport, asszonyok, gyermekek
ülik meg itt ezt a szép ünnepet.
Elbűvölőek a mezőgazdasági kiállítás „állatszépségei”,
az első díjat mindegyik megérdemli.
A racka juh, a szürke marha s a mangalica –
akkor még nem volt velük semmi galiba...
Egy kis nemzetközi zsáner ide is jutott:
az Angol Bank éppen „vágja” a kamatot,
a tőzsde alkuszai telefonhoz rohannak –
mégis szép ez a hozadékos bank-nap...
A háború javában folyik Sanghaj körül,
ám a japán császár pártja győzelmének örül...
A Mammy-turbán Londonból idáig hódít,
hirdetve: a divat teremti a sikert, a valódit.
A Royal Apolló a *Varsói bál*al csábít a nézőtérre,
ahova egyszerre háromszáz ember fér be...
Prohászka Ottokár Szent István szobrát avatja,
feltűnő jelenség magabiztos alakja.
(Fontosnak tartják egynémely mai gyávák,
hogy emlékét folyvást meggyalázzák...)
S feltűnik ismét a békeidők nosztalgiája:
báró Bánffy 1906-ban Szegedet vizitálja,

a belvárosban választói kísérik:
ez a látogatás mandátumot ér itt.
Magyar és osztrák miniszterek a Burgban kvaterkáznak,
vagy éppen Pesten látogatják az Országházat...
Andrássy még tényező, Apponyi még fiatal:
a monarchia működésében nincs zavar...
S mennyi szép jelenet a világégés előtt:
Ferenc József Veszprémben tölti az időt,
megtekintett egy hadgyakorlatot,
s talán épp azt mondta: *Elégdett fagyok...*
A vasútállomás előtt hintójáról épp lelép,
neki ez ebben a korban is – mint látni – semmiség.
Gróf Tisza István a parlamentet bővíti,
nemcsak az ülésterem, a karzat is teli.
Kiss József 50 éves írói jubileuma
előtt tiszteleg a Tudományos Akadémia.
Escher Károly felvétele megejtőn adja át
az olvasóknak a húsvét áhítatát.
(De ne feledjük: ezt is a nagyvilág szabta,
divatos a fehér szalma jersey-sapka.)
A brazil kávé Pestet is lázba hozta,
tömegek tódulnak a kávé pavilonba,
a miniszterelnök úr – nézni is élvezet –
miként kóstolgatja a fekete levet...
Az első magyar világfilm: *Piri mindent tud*,
máris telt házzal fut,
a közönség kedvencei: Kabos és Dayka Margit
adják a kacagtató mozi-partyt...
Az egyik oldalon karmesterek dirigálnak,
a másikon: Brentwoodba indul két angol század.
S jeleskedik az ismert édesség-formula:
új üzemet avat a magyar Meinl Gyula.
A hónapot méltón zárja
a Rafael-festmény: *Krisztus feltámadása*.

Isten foglya

Mindszenty József monológja

1948. december 26-i letartóztatása előtt és után

Uram, a leckét korán feladtad,
gyermek imáim szálltak hozzád,
apám s anyám megmutatta,
merre is rejlik a mennyország.
Szolgálni hívtál a szívemben,
híven követtem atyai szódat,
minden körülmények között
makacsul megmaradni jónak.

Káplán lettem, majd hittanár
Egerszeg kedves városában,
ígéd hirdettem köz- és vasárnap,
amerre én nyomodban jártam.
Ránk tört a rémes háború,
széthullt a régi Magyarország,
az átkozott vörös diktatúra
megpecsételte végleg a sorsát.

Korán elért a tapasztalat,
milyenek is a kommunisták...
Aki nekik ellentmondott,
azon nyomban börtönbe csukták.
Ó, az a szombathelyi börtön,
első fogságom éjszakája...
Akkor már sejtettem, Uram,
veled együtt vagyok bezárva...

Nem kell ezeknek szeretet,
gyűlölet az ő Istenük –

ezt fröcsögik teli szájjal,
amerre dúlnak, mindenütt.
Keserű volt az első korty
a megalázó szenvedésből,
de ami darabokra hull,
érintésedre megint felépül.

S szolgáltam és építettem,
hitet, zárdát és templomot –
hogy jöhessenek erre a nyájra
szépséges, derűs holnapok.
Múltak az évek, s a gyarapodás
ezernyi módon rám köszönt,
Uram, a békéd termőre fordult,
mért küldtél újabb vízözönt?

Ám szólítottál, s indultam rögtön
– bár a kétségek kísérték –
a veszprémi várnak magasában
felvenni nagyobb tisztességet.
Az ország ismét csatatér lett,
hiába védtem az üldözöttet –
ezúttal a nyilas „testvérek”
állig fegyverben értem jöttek.

Újabb börtön, s én ott miséztem,
rabként a rabság sűrűjében,
magamba hullva imádkoztam,
Uram, a kezed hozzám elérjen...
Mi lesz veled, te drága ország?
Darabokra szaggattatol?
Hol lelhetünk menedéket?
A pusztító gaz mikor lakol?

S megértem a szabadulást,
a csodálatos Mária-évet...
Százvezrek ajkán szólt az ének:
Istenanya, segítsd meg néped!
A pokol küldte kommunisták
éjjel-nappal figyelték ébren:
besúgóik nyomomban jártak,
gyanú kísérte minden léptem.

S a primási szék magasából
túl messzire, a jövőig láttam –
acsargott a vörös hatalom,
ellene mondtam százszor, bátran.
De bűnös és véres kézzel
fonták a hurkot körülöttem:
hogy majd egyszer eltűnjek végleg
a föld mélyén vagy börtönökben.

S ím, az idő elközelgett:
helytállnom nekem adatott,
s ha kell, egyedül, védtelenül
vállalom az áldozatot...
A kínzás és a fenyegetés
felőrli a legderekabbat:
várva a beteljesülést
magamra kellett, hogy maradjak...

Karácsony jön, a megváltó kisded
születése sem hoz békességet,
fogdmegek lesnek, börtönbe visznek,
elhalkul a betlehemi ének.
Anyám gyötrelme engem is gyötör,
míg fekete autó fut velem,
kínzóimnak ez vad gyönyör,

módszereiket ismerem.
Nem érseki díszben várom őket,
reverendám öltöm magamra,
a szenvedésből vett előleg,
Uram, nekem erőt is adhat...
De a gyengeség, ha rám talál,
s mégsem állom ki a próbát...
Ó, ezek kegyetlen órák,
múlják a keserű pohár...
Töviskoronás Krisztus képe
az egyetlen védelmezőm,
bárhová vet a szörnyű végzet,
elfogadom azt, ami jön.

Celláim elkísérnek. A fal nyirkos, nedves.
Itt mindig szürkület van. Fönt egy kis izzó reszket.
A szennyes, pókhálós ablak vak szemként homálylik,
figyelve múltó éltém nyugtalan éjszakáit.
Pedig napod újból felkel, világot fénye ad,
jókra és gonoszokra gondolva egyaránt.
Elzárva tőlem messze az ég s a csillagok,
a szálló gondolat nyithat csak távlatot.
Fogoly vagyok, Uram, a foglyod,
gyermekkoromtól fogva rég.
És boldog vagyok, Uram, boldog,
engem már nem érhet veszteség.
Kint az örök őriznek, vastag
falak, záruk és lakatok,
s nem sejtí senki, barát, ellenség:
Uram, a te foglyod vagyok.
Tudom, imáim eljutnak hozzád,
minden fohászmom célhoz ér,
az áldozat nem lehet hiába,
nem magamért, de népemért.

A követségen leszek fogoly,
minden reményem eltemettem.
Láttam a diadalmas népet,
amint ünnepelt önfeledten,
a forradalom íze még szánkban,
de már szovjet lőporszag terjed –
Uram, adj időt minékünk,
Uram, ha lehet, adj kegyelmet!
Fogoly leszek a követségen,
s lesnek rám Kádár-pribékek,
nézem az ablakból mozdulatlan,
mint futnak a kegyetlen évek –
s én, aki munkára születtem,
szolgálni népem szent ügyét –
tétlenül nézem, összetörten,
hogy nő kint-bent a szenvedés.

Némaságra ítélték volna –
pápák, elnökök, ügynökök,
de szavaim elszöktek a számtól,
tanúságom már rég örök.
Ha nem szólhatnék, akkor is,
Uram, ígédet hirdetem,
nem lehet rabbá tenni azt,
akin nem fog a félelem.
Pásztor, nyáj nélkül, így halok meg,
nincs ennél fájdalom nagyobb,
de zárhatnak engem bárhová –
Uram, a te foglyod vagyok.

Várakozások ideje

Túl messzire van Betlehem,
vagy mi vagyunk tőle távol?
Kérdik a három királyok:
Meddig lesz üres ama jászol?

Mert indulnának, s késik a jel,
hogy a kis Jézus megszületett –
csak a pásztorok bizakodnak,
rakván fényes, nagy tüzeket.

Csodára vár a világ ma is,
istenkirályra, megváltóra,
lessük a hírt a születésről,
vagy már le is maradtunk róla?

Az istállóban széna, szalma,
marhák lehelte puha fészek.
Merre vagy, József, Mária,
ideje van az érkezésnek...

Talán méltatlanokká lettünk,
el is feledkeztünk róla...
Ne vess reánk, te Égi Gyermek,
emlékeztess megint a jóra!

bőszült vers

egész nap bőszén körmölök
vigyáznak rám az ördögök
ellankadnom nem szabad
a gaztettek ragyogjanak

a feladat a fő szabály
átírni minden krónikát
csalók aljas gazemberek
példaként említettessenek

mocsokból fonok glóriát
a vétket kellem hasza át
tankönyvekben a bűn s erény
egy tollvonás helyet cserél

gyilkosokat a címlapon
védőszentté avattatom
s mulat e fura praktikán
megannyi zszurnaliszta klán

keretleány keretlegény
legott jótékony táncra kél
s nézni szinte élvezet
tapsolnak a csontváz kezek

köztéren régi ismerős
hírhedt gonoszból lesz a hős
hordjuk bár tudjuk mi a rút
lábaihoz a koszorút

ha elkövettem mind e csínyt
Belzebub cinkosan kacsint
s a jutalom mi lenne más
pokolbéli kéjutazás

(2006)

Gyerekkori képek

Az 1950-es évekből

Orion rádió

Hurrá!

Élmunkás lett az apám!

Kitüntetést kapott, a fűrésztelepi termester.

(A pajtásaimnak dicsekedve meséltem.)

A jelvényt és a jutalmat a párttitkár adta át.

Még valami gyűlést is összehívtak, november 7. alkalmából.

Tudjátok, amikor nyáron a Téli palotát...

És ott, a szónoklatok után.

Ezt adta elő a konyhában, miközben kortyolta a Lenti-hegyi savanykás otellót. Saját termés. Nem is ivott mást.

Az egész család csodálatától övezve.

Az örömhír hatására anyám is pohár után nyúlt,

hogy erősítse az ünnepi hangulatot.

Apám komoly volt, látszott rajta: valamit forgat a fejében.

S aztán elutazott a megyeszékhelyre,

és vett egy böhöm nagy, világgevő,

zöldszemes Orion rádiót. (Majdnem éjjeli szekrény nagyságú szerkezetet.)

S végre, a hálószoza legsötétebb zugában,

gyakran leeresztett redőny mögött, a zavarás ellenére

érthetően hallottuk, hogy „uszít” a Szabad Európa.

Lövészárok

Amikor az egyik nap hazajöttem az iskolából,
döbbenet láttam: a kertünkben a krumpliföldet
cikk-cakkos lövészárók vágja ketté.

Ez volt aztán a szenzáció!

A Tito-féle banditák ettől kezdve kussolhattak.

Mert itt – a krumpliföldünkön – biztos megállítjuk őket.

Bennünk már Zója és Mereszjev hősiessége lángolt,

a dobtáras géppisztolyt úgy ismertük, mint a tenyerünket.

(Az MHSz-foglalkozásoknak köszönhetően.)

Szóval, el voltunk szánva mindenre.

De addig is: vígan fogócskáztunk a leendő harctéren,

bújócskáztunk, fogócskáztunk, ment az ipi-apacs...

Sajnos, nekünk csak egy géppuskafészek jutott,

de a harmadik szomszédnak igazi mázlija volt:

légelhárító bunker épült a veteményesükben.

Télen lehetett szánkózni is, a két kicsi dombról.

S aztán felfedeztük – persze, idővel –: micsoda pompás

erődök rejlenek a mélyben, a távoli legelőkön, titkos erdőszéleken,

két-három szintes beton-monstrumok, a föld alatt, melyekbe

csak zseblámpával merészkedtünk be.

Micsoda pompás játszótér nyílt számunkra, alig elképzelhető.

(A Pál utcai fiúk irigykedtek volna...)

A Tito-féle „láncos kutya” hadjárat ugyan elmaradt,

de '56-ban mégis kitört az első háború

a szocialista országok között.

Repedező újkori freskó

Részlet

Végül is eltűnt a régi világ, s az új csupa lom,
ismerős a múltból, akár egy polgári szalon
valamely divatos Munkácsy-képen, a Körmendi galériából,
hol a fizetőképes közönség a leütésnek csápol –
sajnos, a jövőbe szaladtunk, ideje volt visszatérni,
és ismét divatba jön a lajbi és rékli,
s a fiatalság mellényében zsebóra ketyeg –
ó, ti eltéphetetlen (óra)láncok, a divatnak remek
példányai, az elegancia fokmérője,
s hány (partiképes) leányszív dobban meg néha tőle,
s egy olajnyomaton – ha szemed mereszted, láthatod
a visszagörbült időt, a sokszor gúnyolt nemzeti távlatot,
mely szívárvánnyal övezve feljő a horizonton –
az idő még budapesti, de a helyszín már szinte London,
a világpiac ismét a távoli árakkal szembesített,
s magánlapokban úszkálnak a zsíros tőzsdehírek,
de a lakosság egyelőre nem tolong a csábos részvényekért,
csak szeretné megkapni a nyugati munkabért,
évekig élt a vergődő hiánygazdaságban,
s hazajött egy bécsi útról nejlonkabátot csempészve, bátran,
szerette volna megtapasztalni hát
a fogyasztás (megaáruházakban zajló) áhítatát.
A Nagy Változás kimondatlanul ezt ígérte,
s valljuk be őszintén – meg is koplaltunk érte...
A távolról csillogó kirakatok, árubőség, jólét,
a csábos autómárkák, csak fizesd ki érte a lóvét:
az olyanynira vágyott dollárt, frankot, eurót,
vigyázz, sóbálvánnyá ne válj, mint ama Lót,
ki visszanézett a (történelmi) bűnök korszakába,
nosztalgizva, könnyezve, epét okádva –

ne sirasd te sem gyöngécske kis forintodat,
melyet a káoszból mentett ki ama augusztus elsejei nap
1946-ban, hogy békés életét elkezdhesse végre
a háborús nemzedék, kinek munkája, veritéke
alapozta azt meg, ami most van:
ebben a lesajnált, máig lenézett keleti blokkban.

Talán akkor kezdődött, amikor Cyrus Vance amerikai külügyminiszter
hazahozta a Szent Koronát az ezredvégi finisben,
s csodás rándulás, a fehérvári Romkert mintha életre kelne,
megmoccant szarkofágban Szent István nyugvó lelke,
tán a Szűzanya is megelégtelt odafönt,
hogy Magyarhonban 1956 óta nagy a csönd,
s mikor megszólította őt, még tanácselnökként, jó Balsay István,
biztosan előreléptünk a változásban a mennyei listán.
Valami volt a levegőben, valami nem normális vidámság:
szörnyen kacagtunk mindenben, ahogy levette az álcát
a pártbizottság egy-két őszinte, velünk iszogató munkatársa,
s koccintgatás közben nyíltan megmondta: a változást kívánja,
a szerkesztőségi törzsasztal ezt természetesnek vette:
mi régen volt, szemet hunyt felette.
A bizsergető hangulatban kaptam meghívást az agrárkutatóba,
hogy ötkor kezdődik egy fotókiállítás megnyitója,
melynek díszvendége maga Csoóri Sándor.
(Megmondom, égtem a kíváncsiságtól,
mi lesz ebből a találkozóból, az ellenzéki hírű körben,
s a rendezvényről hallva gyűltünk, mindegyre többen.)
S valóban: a megnyitó után székeket tettek a terembe,
és mintha ez volna ennek rendje:
Csoórit – aki végül is hazajött, bár renitens elem –
a pulpitusra kérték nagy hirtelen,
és Emil bátyánk, a házigazda, arra kérte, amit mindenki pártolt,
számoljon be részletesen a monori tanácskozásról.
Hány besúgó volt jelen, senkit sem érdekelt:

Sándor szavai nyomán éreztük a jelt,
annyi nyomorult év után ébredezett a szabadság vágya és reménye.
Írás jelent meg a falon: *A Kádár-korszaknak vége.*
(Persze, nem mindenki látta e profetikus jelet,
akadt olyan is, aki magában azt mondta: Sándor, följelentelek.)
1985-ben lazulni kezdtek a körelékek,
a pártállam csendes, haldokló kísértet,
akadt még egy-két ormótlan erőlködése,
de senki sem hullajtott (akkor!) könnyet érte.
Az események váltottak mind sebesebbre,
magam sem tudom, miért nem jutottam el Lakitelekre,
ahol az ellenzék előkészítette a politikai fordulatot:
s a kádárizmus hajója itt végleg léket kapott.
Megalakult az MDF – egyik első belépő voltam,
első vevő a kétes politikai boltban.
S ha nem sikerül, a hatalom visszavág:
bizony, vághattam volna nem épp jó, rossz pofát...
S mint annyiszor, húzódhattam volna,
hova máshová: belső (nem külső!) emigrációba.

dikta-túránk

dikta-túránk nem sikerült
az irány zsákutcába tévedt
azért kibírtunk negyven évet
nekünk érett ott minden fürt

hiába szólt a szittya-kürt
leperegtek rólunk az érvek
(az ember néha visszaréved
hogy betöltse a kínos űrt)

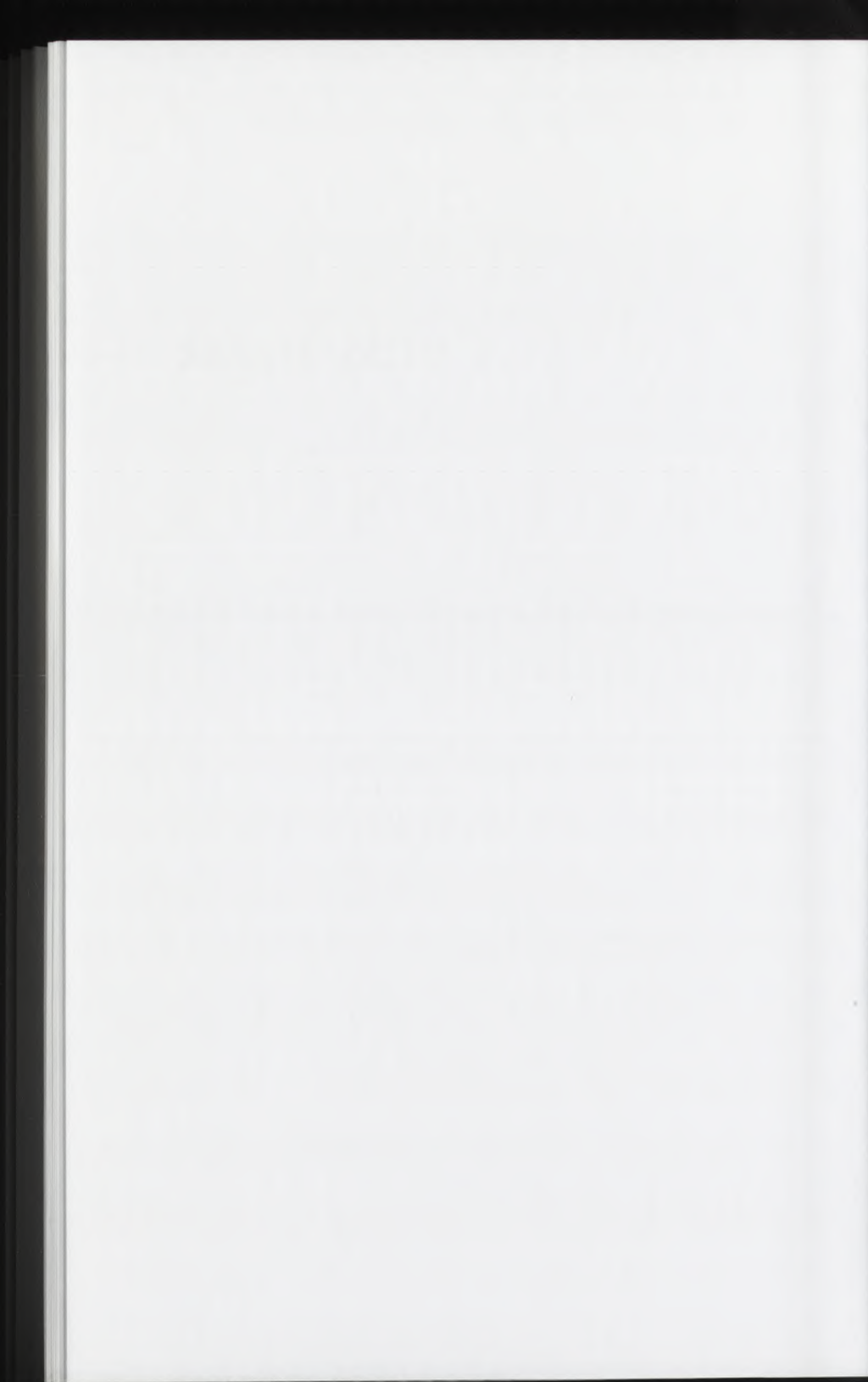
és a csodás átváltozások
a sok kis damaszkuszi út
lám a hatalomba fut

hiába vagytok új magyar nábob
szánakozva gondolok rátok
ti tőkésé lett kisz-fiúk

Időrétegek

Rugóskés

Rugóskés – gyerekkorom egyik tárgyiasult álma...

Persze, olvastam róla

a szakadt borítójú, betiltott, kézről kézre járó ponyvaregényekben,
bandázás közben szóba került

mint a férfiaság és szabadság elérhetetlen jelképe.

(Ha nekünk rugóskésünk lenne...)

Ám sokáig nem került a szemem elé.

Aztán 1956-ban (már 14 éves múltam, a forradalom lelkes híve,
aki barátaival szovjet- és Kádár-ellenes jelszavakat mázolt a sötétség

leple alatt

a nagyközség főterén terpeszkedő deszkapalánkra)

a határ menti felfordulásban,

egy Jugóba (embert) csempésző

ismerős dicsekedve mutatta a kocsma előtt.

(Ahova akkor még nem engedtek be.)

Pazar volt, súlyos, megbízhatóan kidolgozott nyél,

valamilyen műanyag berakással,

és az egy ujjnyomásra villanó fénnel kipattanó penge.

Kipróbálhattam – az illető távoli rokon –, a mennyei érzés

sokáig bizsergett tenyeremben. (Majd elfelejtettem, késmániás

vagyok.)

Jóval a rendszerváltás után, B. Lajossal kószáltunk Pest külvárosának

valamelyik szupermarket csarnokában, hogy megkeressük

a legcsodásabb macskaeledelt, Roland cicának,

amikor a parkolóban odacsullánkodott hozzánk egy kicsi, szakállas

fickó,

és (erdélyi?) nyűtt, mesebeli tarisznájából rúgós késeket kínál

eladásra.

Ipari mennyiségben. Egyszerűen káprázatos választékban.

A golcsóbbat ezer forintért. De még ez is formás, megbízható,

emlékeztetett ama régi, elérhetetlen, talán amerikai példányra,
amit akkor kézbe vehettem.

És a sors most így ad elégtételt, egy gyerekkori álom beteljesül...
Nem lehetett ellenállni neki. Hármát vettem, az egyiken kis égő is
volt.

(Lajos is vett kettőt, lelkesedésemet látva megjöött a gusztusa.)

Nyilván benne volt a tudatalattimban mint elfekvő komplexus.

Hogy nekem rúgókésre van szükségem. Az égőset elajándékoztam,
bonyolultnak tűnt, az égője is elromlott, a másik kettő viszont
megmaradt.

(Tartalékról is gondoskodni kell!)

A kocsí kesztyűtartójában tartom. Bármikor, bármilyen alkalomra.

Remek nyársat lehet faragni vele, egyébként meglepően éles,
gombászás, horgászás közben ugyancsak jó szolgálatokat tesz.

Bár irtózom az erőszaktól, ez a kés a biztonságot jelenti.

(Legalábbis nekem.)

A nejlonszatyor dicsérete

A nejlonszatyor korunk nagy találmánya,
vegyipari boszorkánykonyhák leleménye.
Hódolat az árukat cipelő ember előtt,
aki nem tud betelni az áruházi bőség látványával.
Legszívesebben mindent beletömne nejlonszákjába,
ősemler módra elejtve a zsákmányt a pláza-barlangokban.
És viszi, viszi, két kézzel megpakolva, görnyedve,
multikulturális áru-terhét
az otthoni frigóba, mélyhűtőbe,
hogy a lakótelepi konyhában a
a mosogatópultra kipakolva
készítsen pazar lakomát megtérő szeretteinek.
De a nejlontáskát nem dobja el!
Dehogy!
Külön polcra helyezi, gondosan összehajtva,
mint értékes holmit, nélkülözhetetlen lét-tartozékot,
a modernitás megtestesült szimbólumát.

A nejlontáska – adjuk meg a tiszteletet nevének – korunk
legpraktikusabb hordozóeszköze
– női retikülök mélyén is elfér,
kicsi, alakváltoztató, alkalmazkodó és szerény,
távol minden hivalkodástól.
Van egészen minifazon, zacskóméret,
olyan közepes, a középosztálynak,
és van egészen óriási, zörgő-börgő alkalmatosság;
baromi erős, leszakíthatatlan fülekkel,
a rózsaszínt kedvelő újjgazdagoknak, akik a bevásárlókocsik
rakodómunkásai, s a föltornyosuló áruhalmokat
ezekbe a gigaszatyrokba tüntetik el.
Mert a „füles szatyor” egész más, mint a nem füles, a csak
maroknyi helyet kínáló a markoláshoz (az ember

tulajdonképpen szatyrot markoló gép,
a jövő prototípusa), az ócsító fantázia divatos üdvhulladéka.
A neve is más, valami édeskés ízé: „piskótafüles”.
Az eladónál – ha jobb körökbe tartozol – úgy is kell kérni:
„szalagfüles”.

A füles jószág magasabb rendű termék, cikk, holmi.
Ennek méltósága van, presztízsértéke;
változatos színekben pompázik, az árubőség művirágos
Édenkertjére emlékeztetve,
ahova kíméletlenül beűzettünk...

S rajta emblémák, szövegek, felhívások, minden,
ami tudatmódosító hatást kelt.

A reklámpar álmainak ideális felülete.

A költség nélküli, mozgó hirdetőoszlop,
amikor a vevő maga a szuper reklámhordozó.

Ingyen és bérmentve viszi világgá a tömegtermelés dicséretét,
szüntelen kereplő áru-imamalom.

Mint valami globális postás, anyagkiszervező, orbitális anti-hős.
Táskabajnok! (Nem is értem, miért nincsenek nejlonszatyor
bajnokságok?!)

A reklámszatyor az alakváltoztatás csodája: gyűrhető, gyúrható,
összehajtható zsebkendőnyire és a legváratlanabb pillanatban
elővarázsolható.

Hányszor menti meg a helyzetet e csodalény,
amikor valamit bele kéne tenni valamibe!

Hisz a jó nejlonszatyornak lelke van, önérzete, böcsülete.

Tartja magát a végtelenségig, amikor irdatlan súlyokkal megpakolva
a cipekedő is érzi: határértékhez érkezett,
s magában imádkozni kezd: csak még pár lépést tartson ki...
(S az ima meghallgattatik!)

S nem a lehetetlen helyzetekben szakad ki, mozgólépcsőn,
a pénztár előtt, a zsúfolt utcán, a szomszéd szeme láttára,
a lépcsőházban, amikor közszemlére kerül: mi lesz ma a vacsora.

Mert a jó nejlontáska ideális partner, szerető szív,
zörgésével beszélgető társ.

Magányos utakon hivatást, önérzetet ad viselőjének:
kérem, itt önfeláldozón visznek valamit valahová...
(a tartalom a nejlontáska mélyén óvón meglapulva)
a felfoghatatlan célállomásig.

A kotyogó

A kotyogó egy kis anakronisztikus készülék a csodás, csillogó-villogó kávéfőző masinák között.

Formája az ipari hőskorra emlékeztet, picit ormótlan, de azért kedves.

Azt is mondhatnám, barátságos.

Az a kis hangutánzó szó – ko-tyo-gó – minden kávérajongó fülének ismerős dallam, hívó jel, pavlovi reflexek kiváltója.

A hozzá kapcsolódó illatról nem is beszélve, mely cimpáinkat kéjesen kitérítja – s az útirány nem lehet más: a kávéforrás. A szent szertartás helyszíne, ahol megtörténik a Nagy Átváltozás,

az örleményből sűrű, fekete lé lesz, amelyben – ahogy mondani szokták – megáll a kanál.

A kotyogó szürke alumínium köpenye eleve anti-hivalkodás, reklámmellenes megnyilatkozás, mint egy szürke katonaköpeny a derékban karcsúsodó testen.

Megjelenése: a szerénység hivalkodás nélküli fitogtatása.

Köznapi jó modor. A dizájn aggyonistene.

Az alumínium gyökerestül, Halimba–Nyirádostul–Ajkástól magyar termék. Mi minden készül belőle – felsorolhatatlan.

Az alomónium. Ahogy zalaian mondják.

A fém diszkrét csillogása, tompa derengése – az öntödék szívós kitartását sugallja,

hogy a kis kézműves termék állja a versenyt.

A nagy ipari böhmök között.

Egy kacsintás, egy sugár a nem létező ipari mennyből.

A kotyogó az alumínium önmegvalósulása. Adekvát megjelenési formája.

Melynek fekete műanyag gombja a tetején és a fogókar a megbízhatóság védjegye. Nem törik le, nem hevül át, mint a kínai utánzatok, róluk csak annyit: ez esetben a koppintás nem jött be.

Aztán a: Mokka. Így. Magyarul, nem olaszul: la Moka.
Ilyen természetesen. A Mokka a kávé Mekkája. A konyha díszé
(virága).

Bizonyíték arra, hogy igenis lehet
a luxusfogyasztásból
köznapi élvezet.

J., a szakember

Apja úri szabó volt, anyja háztartásbeli.

Imádták, elkényeztették egy szem gyermeküket.

Az apa közel került a kommunistákhoz, 45-ben az MDP tagja lett.

A községi alapszervben egy ideig titkárként tevékenykedett.

Gyermeük, J., az osztálytársam, előttem ült.

Gyakran cseréltünk tízórait. (A másé mindig jobb ízű.)

A matekleckét szívesen kölcsönadta, másoljam le füzetéből.

Kissé tartózkodó volt, de mindig jó barát.

Így végeztük el az általános iskolát,

ő kitűnőre, én jelesre. (Egy négyesem volt, matekból.)

Míg én a megyeszékhely gimnáziumába és kollégiumába kerültem (nagy nehezen), ő a pécsi nagylajosba nyert felvételt. (Az apa révén, ki nem csak párttag, pécsi is volt.)

Aztán két nyáron át egy földmérő mérnök mellett dolgoztunk figuránsként.

Ez végképp megpecsételte barátságunkat.

Következtek az egyetemi évek.

Ő – logikus – a Marx Károlyra ment, én az Eötvösre.

A Dimitrov téri piac kocsmájában szoktunk találkozni.

Meglepetésemre a társaság tagja volt P. is,

akivel a z-i kollégiumban hozott össze a sors,

kitelepített család sarja, szintén haver.

Ők fizettek, magasabb ösztöndíj, mellékkereset,

én csóró voltam hozzájuk képest.

Aztán változott a kép: ők a pártközpontba, minisztériumokba,

Tervhivatalba kerültek,

én egy vidéki gimnáziumba.

De még jó ideig a Dimitrov téri kocsmá volt a törzshelyünk.

Idővel már engem is ismert a pincér,

magabiztos szakmai eleganciával hozta ki

a söröket, fröccsöket, feleseket.

(Megvallom, ott láttam először matrózfröccsöt,

a rum és sör keverékét. Belekóstoltam: nem az én világom.)
Ahogy kiszálltak a szolgálati Volgákból, megeresztették a
nyakkendőt, hogy jobban guruljon a sör.
És ittunk és beszélgettünk és politizáltunk,
évtizedeken át. A szocialista örökkévalóság alkalmazottjaiként.
Én hoztam a kis ellenzéki híreket, amiket ők nem vettek komolyan.
De meghallgatták, sőt, olykor érdeklődtek Csurka vagy Csoóri
íránt. (Hogy én is fontosnak érzem magam.)
Egyikük, a Tervhivatal jeles hivatalnoka, egyszer azt kérdezte
tőlem, kissé cinikusan:

Miért akartok annyira európaivá válni?

Erre dacosan annyit tudtam válaszolni: *Csak!*

J. – amikor csöveztem a fővárosban – bevitt ebédelni a
pártközpontba.

Gyakran aludtam náluk, amikor nem volt szállásom.

Kisegített kisebb kölcsönökkel, ha megszorultam.

(Sohasem maradtam adósa neki.)

Elvált, újra nősült, fia született. Úgy látszott,
megújult formában kanyarog tovább a régi ösvény.

(Aztán bevágott a Nagy Bumm!)

A rendszerváltáskor az MSZP szakember-holdudvárához tartozott.

Néhány hónapra ipari minisztert csinált belőle egykori
évfolyamtársa, Németh Miklós.

Az Antall-kormányról megvolt a véleménye: ezek nem
szakemberek. Mindent elbaltáznak.

Nem mondtam neki, mennyire utálok az akkor terjengő
„szakember-kultuszt”, az új MSZP nagy aduását...

(Kétségtelen: ő az volt.)

Később találkoztam vele F-on, a Videoton egyik alelnöki székében,
aztán egy fővárosi bank vezetője lett.

Néhányszor beugrottam hozzá egy kávéra, a bank előkelő
irodájába. Mindig barátságos volt, figyelmes, segítőkész –
mint mikor kölcsönadta a matekleckét.

Nem is értettem: ragaszkodott hozzám. Szerette az irodalmat.

Köteteimet – természetesen ajánlva – rendszerint egy
kocsmában, sörözés
közben adtam át neki. Aztán megbetegedett, a tüdejével.
Már gyerekkorában bajlódott vele, többször operálták is.
Egy hétköznapi Népszabadság kis (gyász)közleményében feltűnt
a neve.
Utánanéztem: ő volt.
Megértettem: többé nem találkozom vele.

S., a műkézbajnok

Tizenhét éves volt, amikor üzemi baleset érte.

Egy februári nap, hóihar után kimentek az üzemi területre, a villanyszerelő brigád, hogy elhárítsák a hóihar okozta kárt.

Ő mászott elsőnek a távvezetésekre, ami – a belső tájékoztatás szerint –

„áramtalanítva lett.” (Idézet a baleseti jegyzőkönyvből.)

Áramütés érte. Hét és fél méter magasból zuhant a hora.

(Ez is szerencséje volt.)

A községben, sőt a környéken nem kis feltűnést okozott a baleset híre.

Annál is inkább, mert S. megyei röplabda és pingpong válogatott volt,

a sportvezetők szerint nem mindennapi tehetség.

El lehet képzelni, mitől fosztotta meg a sors.

Aztán kórház, kartóbból amputálás,

s – ami némileg érdekessé tette alakját – műkéz-kísérletek alanyává vált. Milliós szerkezetek kapcsolódtak karcsonkjára.

Haveri körben akkor szerzett először elismerést, amikor a talpas poharat nem csak megemelte, ki is itta.

Bátyjával, a szakképzett kereskedővel, a későbbi járási munkásörparancsnokkal, próbáltuk lelkileg helyrerázní.

Bevettük az irodalmi színpadba, verseket tanult és mondott.

És csodák csodája: lassan visszatért belé az élet.

Megtanulta karcsonkját és műkezét használni.

Sokat olvasott, a helyi művésztelep mindeneként

kiváló barátokra tett szert. Szerették, becsülték.

Családot alapított, gyermekei születtek.

Ő maradt a telep alkalmazottja, onnan százalékolták le.

Tisztes összeggel.

Szerettem családi házukban vizitálni, kávéfőztünk, beszélgettünk.

Szenvedélyes és tudatos baloldali lett. Talán a helyi MSZP-ben

valami tisztséget is vitt.
Ismerte – korábról – ellenzéki nézeteimet. Örökké vitáztunk,
én jobbról – ő balról érvelt,
miként kellene kirántani a kátyúból az ország szekerét.
(Mert abban, hogy baj van, egyetértettünk.)
Közben egyre modernebb műkezeket kapott,
már meg sem mertem kérdezni:
mennyt ér egy-egy ilyen bőrszerű műanyaggal bevont,
zümmögő, kézfejet utánzó, mozgó szerkezet.
Évek múltán már csak visszajáró lélek voltam:
ha rég találkoztunk, szinte hiányoztak vitáink.
A közelben lévő Platán sörözőben is sokszor kikötöttünk.
Számolatlan ittuk a kerthelyiségben a hideg olaszrizling
fröccsöket.
S meglepett az is: milyen tudatos ateista.
Többször kijelentette – ő, aki néhányszor megfordult
a halál árnyékában – nem akar papot látni a temetésén.
És úgy is lett. (Talán régi betegségei újultak ki. Gyógyíthatatlanul.)
Ott voltam a szertartáson. Két barátja búcsúztatta.
Egyik irodalmi színpadi társa, a versmondó kör vezetője.
A másik a polgármester.
Meg kell adni: szépen beszélt mindkettő.
Bennem önkéntelenül is megfogant érette az ima,
melyen (talán) kicsorbult szenvedő ateizmus.

Egy Testamentum margójára

Május végén rendszerint felhívott Hévíizről, a Hunyadi utcai nyaralóból:

„Na, mi van, öregem? Mikor jöttök el, hogy dumáljunk egyet?”
És mi elmentünk, Fehérvárról vagy utóbb Zalaegerszegről,
kiültünk a kis teraszra, kávéztunk és dumáltunk az irodalmi élet
újabb,
néha követhetetlen „alakváltozásairól”.

Bármelyik kurzus jött, ez számára nem sok jót jelentett.
Könyveinek nem akadt fővárosi kiadója, támogatást csak Hévíztől
kapott.

Igen, talán többet képzelt tehetségéről, magáról, s ez zavaros
révutakra sodorta.

Sajnos, akadtak műértő, bizalmas barátok, akik minden sorát
dicsérték

borozás közben, vendéglátását élvezve, Hévízen vagy Pensier-ben,
aztán háta mögött leszólták, dilettánsnak titulálták.

Major-Zala Lajost. Aki a nevét megtoldotta, Svájcban élve,
szülőhelye nevével.

Lehetett volna francia poéta, német prózaíró. Ő magyar költő akart
lenni.

Élete kockáztatásával elmenekült az ötvenes években, hogy aztán
minden

idegszálával kötődjön a hazai földhöz.

Kevesen tudták róla: orvoslátogatóként, gyógyszerügynökként
napi 10-12 órát gürcölt, igaz, jól megfizették.

A nyarakat Hévízen töltötte, ahol házat épített,
mandulafákat és fügebokrot telepített.

A Lajos-napi összejövetelekből lett a Csokonai Irodalmi Társaság.

Ez életművének szerves része. (Egyszer majd lesz erről
méltó méltatás. Hogy mit jelentett az állampárti időszakban
a szabadságnak ez a kis „magánköre”. S a szereplők egy része is
örökre távozott az illegális összejövetelekről.)

Többször összevesztünk és kibékültünk. Én a barátságot nem tévesztettem össze a szerkesztéssel. Utóbb (néha) igazat adott. De ez sem szakította meg kapcsolatunkat.

Több mint harminc magyar és francia nyelvű könyve jelent meg.

Minden irodalmi lexikonban szócikk.

Életében utolsó kötetét én gondoztam, ő szerkesztette.

Túl sok beleszólásom nem volt.

Vehemens politizálása miatt visszatért régi kiadójához, a müncheni Aurórához.

Így született a Testamentum, ez a lírai és politikai hagyatkozás, 2004-ben.

(Alcíme: *Haza a magasban: akasztófakötelen.*)

Úgy érezte, a magyaur haza megtagadta. Ahogy ő is a „megváltást rükvercben”.

Ahogy befejezte a könyvet, 2006 végén agyvérzést kapott. Ami el is vitte.

Hamvainak egy része a hévízi kék templomban várja a feltámadást.

Nemrég láttam a kivágott mandulafákat, az elhanyagolt kertet.

A képekkel, szobrokkal, könyvekkel tömött kísértetház, melynek legendás pincéjéből nem száll fel többé mámoros énekszó az éjszakába.

Most újra forgatom súlyos Testamentumát.

Vajon mit gondol rólunk odaát?

(Zalaegerszeg–Hévíz, 2013 májusa)

Üzent a múltból Pannónia

*A Seuso-kincsek fehérvári kiállítására,
Sümegh József emlékének*

December volt, fázott a szőlőhegy,
de őrizte még a nyomokat
a frissen hullott szűz hóban;
hármán mentek a romos Borbély-pince felé,
de csak ketten tértek vissza
(az ügy teljesen tiszta a nyomozás szerint).
Csak hát ott maradt leszerelése előtt néhány nappal
(erről regél a lezárt akta)
az öngyilkos Sümegh Jóska,
két derékszíjjal felakasztva.

***

Neki üzent a múlt, az érzékeny kamasznak,
előbb csak régi érmékkel, melyek kifordultak a földből,
s a rárakódott szennyes rétegek alól
egyszer csak előtűnt
a csillogó arany denár.
Fellobbant gyűjtőszenvédélye, amatőr numizmatikus lett,
megbabonázta képzeletét az egykori provincia,
melyről sokat hallott földrajztanárától –
szinte látni vélte, ahogy fehérlenek az elegáns villák
az ismerős tájban,
tógás lovasok hajtják a vadat vagy hálót vetnek a tóba,
vendégek lakomáznak babérkoszorúval fejükön,
bort locsolva a márvány padozatra, áldoznak isteneiknek,
látni vélte, ahogy az egykor bő vízű Sárvíz folyón siklik a római gálya
rabszolga evezősök csapásai nyomán,
a gyönyörű Júlia kiissza fémlő serlegét,

s egy szeszélyes mozdulattal a hullámok közé hajítja –
s az itt van, valahol, őt várja, hogy kézbe vegye,
még tán érződik a finom ujjak tapintása is –
és kutatásra hívta, csalta a vidék,
a kőszárhegyi bánya rejtélyes gödrei,
a környéken kitüremkedő
épület-nyomok, falmaradványok,
a furcsa cserépdarabok latin felirattal –
egyre inkább hinni kezdte:
ő lesz, aki a Kincset megtalálja...

***

S amit a fémkereső detektor,
a régészeti precizitás, a hajdani
papirusztekercsek tanulmányozása
meg nem oldott – az egy nyári alkonyon
oly egyszerűen, mint a pofon, vált nyilvánvalóvá,
amikor Sümegh Jóska ásója koppant az egyik üregben:
előkerült a természetes rézüst, aztán testvére, telis-teli
edényekkel: korsókkal, tálakkal, serlegekkel –
Jóska már látta álmai beteljesülését:
a kis házat, a fogatot, amelyre régóta vágyott,
hogy nem kell többé az olajos bányagépek kiszolgálójának lenni,
kőművesnek tanul, s mint megbecsült szakinak előre köszön
a polgárdi kocsmá.
Egy-két barátnak, cimborának azért megmutatta a lelt edényeket,
de őket nem túlzottan érdekelte;
túl súlyosak voltak, s a fekete oxidáció is eltakarta az ezüst
felület szolid derengését, a mitologikus jelenetekből pedig
– valljuk be – nem sokat értettek volna.
Egyikük a rézüstre alkudott, moslékot keverni benne
talán megfelelne...
De aztán lemondott róla.

***

Jóskát vágyai nem hagyták nyugodni:
drága leletének egy-egy darabját elvitte erre-arra,
az Ecserire, piti nepperekhez,
akikkel rosszsorsa összehozta.

A kincsek legendájának híre kelt
alvilági körökben (nem csak ott!), míg végre megkapta a legjobb,
végzetes ajánlatot.

Talán a katonaságnál a jól ismert századostól
(persze, inkognitóban) vagy a bécsi orgazdától,
aki dollárban fizetett volna...

Ki tudja már...?

Zsarolhatták is, ez sincs kizárva: egy időre teljesen összezavarodott,
fogalma sem volt, kinek higgyen. (A rendőrségben nem bízott,
habár tudta: be kellett volna jelenteni, mit talált...)

Aztán 1980. december 11-én elindultak a romos kőszárhegyi pince
felé,

lábnyomaikat a friss hóban hagyva...

Hárman indultak: a helyi KGB-s és magyar beosztottja,
de csak két ember nyoma jött visszafelé...

(A helyi pletykák szerint.)

***

A kocsmában egy-egy felest húztak le
az alku örömére.

Jóska boldog volt. Az ár kedvezőnek látszott.

Ebből olyan házat épít, hogy az utcában mindenki megcsodálja.

És elindultak a késő délutánban

a romos pince, a titkos rejték hely felé...

Ne kocsival menjünk? – kérdezte hősünk,

a két bőrkabátos egymásra nézett...

Ne, az csak feltűnést keltene – mondta az egyik, a magasabb,

aki idegen akcentussal beszélt.
Neki mindegy, a gyenge hóesésben taposva a havat.
Hisz nincs messze a rejtek. Jobb az óvatosság.
A pincéhez értek. Jóska kitekerlte a drótot, s megtaszította
a rozoga ajtószárnyat, a pince megvilágosodott a hirtelen
felgyúlt zseblámpafényben.
Odatért a jól ismert sarokhoz, melynek gondosan kivájt üregét
csak vékony réteg föld takarta.
Kézzele kaparta le a vászonról a homokos fedést,
majd elhúzta a takarót
(mint egy színházban a függönyt),
s feltárult az egymásra hányt
ókori edények kedélyes zűrzavara.
A két alak elégedetten biccentett.
Kézbe vettek egy-két darabot, súlyukat érezve
nem volt többé semmi kétség: ez egy jelentős lelet,
elégedett lesz parancsnokuk.
Jóska szólt volna, de érezte: egy kéz a szájára tapad,
rutinos gyilkos fogja le, moccanni sem tud.
A nadrágszíjak már nyakára hurkolódtak,
a többi legendák kódébe vész...

***

A két bőrkabátos visszagyalogolt,
talán még egy felest lehúztak a kocsmában,
a helikopterre várva. Batyujuk nem tűnt fel senkinek.
Jóska érezte: a pince hirtelen kitágul,
s egy római villa átriumában népes társaság tűnik fel.
Tekintélyes, vörös tógás úr emeli serlegét,
mellette leányok virággal ékes, pajzán csapata vonul,
s egyéb vidor férfiak tárják ölelkezésre karjukat.
A vendégváró előkelőség mögött
Födelmes István, egykori földrajztanára integet,

aki beléoltotta Pannonia szerelmét.

Isten hozott, Jóska! Ezt kiáltotta felé a holt tanár.

S látta Juliát, amint serlegét nem dobja vízbe, őt köszönti!

A komoly férfiú kezét nyújtja: Ave Josephus! Seuso helytartó vagyok.

Te már közénk tartozol, Jupiter óvja minden léptedet!

Az ünnepség kezdődjön pedig:

egy új tálat mutat be nekünk Trifon, a mester!

Uram! – hajolt meg az ősz ötvös, hallgasd meg előbb

az ajánló disztichont, melyet oly sok

szeretettel a peremre véstünk:

Hec Seuso tibi durent per saeculo multa

Posteris ut prosint vascula dignatuis.

Hallgassuk magyarul:

Ez a tál a tiéd, Seuso, néked a tiszteletet adja;

hogya utód emeli, gondoljon tereád!

***

Nem tudok jobb befejezést:

Seuso – Josephus, nekik találkozniuk kellett

az égi provinciában;

két név az emlékezet

nem halványuló, színezüst tálján,

mindkettőt zárjuk örökre a szívünkbe!

S most múzeumi vitrinben, tárolóban

táruel élénk Pannonia rejtőző, rejtegetett csodakincse,

tágra nyílt szemmel vizslatjuk a pazar lakomák

újra felfénylő, ékes kellékeit.

(Üzen a szépség és bőség. Megértjük-e?)

Megkerültek az elrablott kincsek...

Hazatért az, ami a miénk, e földhöz tartozik!

Egy szobrász halálára

F. Gy-re gondolva néha

Talán elnyűtték a szürke hétköznapiak,
hisz egy középiskolában
több mint húsz éven át
rajzot oktatott.
A főiskola óta
– mintázásából kiderült –
kisujjában van Európa,
Giacometti, Moore, Arp tudása
új, eredeti szintézist alakított benne,
és az óegyiptomi formák – keze nyomán – átvándoroltak
Nyugat-Pannóniába.
A vertikális szimmetria ellen támadt
átlós kompozícióival.
Személyében életre kelt a lázadó alázat.
Talán fentről kapott titkos megbízatást,
hogy teremtsen csavart, ko(z)mikus figurákat –
amikor elsorvadt vagy önállósult
egy-egy testrész –
merészen menetelt a láb vagy kecses piruetteket írt le,
s a kéz mint növényi csíra hajtott ki,
a törzs Nagy Arccá változott –
s az összenyomott gnóm-lét az égre kiáltott:
„Legyen a Teremtés elátkozott!”
A cigarettafüsttel indázott a légbe
szelíd iróniája,
már nem zavarta
a huzatos folyosón kavargó lárma.
Társaság vette körül, tanítványok rajongtak érte,
és amit elmormogott, a foga közül szűrve:
ítéletét szigorúan mérte.

Sikeres volt, amit nehezen viselt.
Más érdekelte: az elv,
a minőség, az érték.
Ha elgyengült, körülvették
szűzek, madonnák, királynék,
akiktől (néha) megkérdezte:
mondjátok, mi vár még?
Aztán váratlan elhagyták –
vagy magára maradt?
Műterme kiürült.
Penész, vízfolt lepte el a falat.
Egy kis faluban vásárolt parasztházat,
hogy szobrász-remeteként alkosson remekműveket.
S a mély csendben, gyümölcsöse fűvén, hajnalonta
gyémánt tűzű harmat remegett...
Ki tudja, mi történt azon a végzetes estén?
Amikor figurái karon fogták, és sétálni vitték
– a Hold fémlött, mint egy kikalapált érme –
a csillagokkal hunyorgó, Isten által installált térbe.

Nyűgös vendég

Blabla

Nézelődöm, erre még futja,
vidám vagyok, bár kissé szürke –
mint a lyukából kiöntött ürge,
kinek elázott pereputtya;

törött korsó, járok a kútra
(tanulságomra nem vagyok büszke),
körmöm alá szalad a tüske,
s e fájdalom terít le újra.

Valami kis kiút akadna,
az oldalajtón vészkijárat,
talán nem tépném a számat...

De jól tudom, ez mind csak blabla
(még tavalyról mentett áthozat),
bejön a legrosszabb változat.

nyáj'as parancs

az anarchista átalány
egyenletesen szétterítve
elégedett a harci klán
akinek ez egyetlen kincse

nem akármily' szemle ez
az ótvarok vigyázzban állnak
árvalányhajuk lengedez
megáldja őket három álpap

többen beesnek minő malőr
regényes révületbe
csendest pukkant a bizton' ör
persze ez nincsen elfeledve

s leng a máriás lobogó
kitűzve magos vár fokára
végül is győzni volna jó
ha nem most nagy sokára

rejtőzködik a regiment
metafizikus völgyben
a látvány kissé szentiment'
nem úgy gondolja hölgyem?

a támadás ma elmarad
késik a nyájas hadparancs
összetaposva dirib-darab
a megkezdett vérnarancs

Szavak keresztje

Kiss Benedeknek, a hetvenedikre

Jaj, Bence, mindenért fizetni kell,
jóért és rosszért egyaránt,
te is megszegtél pár szabályt
(életben maradni: fél siker,

megmérhetetlen centivel);
fakadt a vers, ha bármi fájt,
s könyvre könyv: gyógyulás gyanánt –
sokáig beérted ennyivel.

Valóban: súlyos és bő a termés...
(Vajon mi hírrel jó még Hermész?)
Kitől jöhet még oltalom?

S te indulsz az újabb stációkra,
mintha mindez csak móka volna:
szavak keresztje válladon.

Áttörés

Nem sikerült az áttörés,
ma már könnyen beláthatom:
csak lovagoltam a szavakon,
teljesítménynek bizony kevés...

Fütyülhet rám a sok ítésk:
Na, még hogy ez irodalom...
Amit firkáltam: szóhalom,
melyet belep a penész.

Sajnos nem lettem celeb,
ezért naponta könnyezek,
mint akinek nincs más dolga...

De nem nyughat a manchai vér,
lóra kapok: hol a babér?
Kezdődhet a költői torna...

nyóckalács

az élet néha oly csodás
alig hiszed ez veled történt
boldogság önt nyakon de önként
most már tudod hány nyóc kalács

ki ellenséged volt na lásd
neked bókol virágcsokorral
igaz még néha bosszút forral
de elnézed e kis hibát

aztán egy bájos nyakleves
vedd észre magad öregem
egyedül vagy fővenyen
ha nem hiszed magadra vess

visszanézel és lábnyomod
a lassan pergő homokba vész
tengerparton ez megszokott,
akár a flottatüntetés

Körvasút

Jó ízű fertőzet
hazai lábaskában:
jönnek tavalyi graciőzek,
nyáluk csordítva bátran...

És megtelik a rab'mobil,
nincs már szabadjegy egy sem;
börtönlakosztályban ír
a katolikus kegyszer.

Csúcsra jár az új celeb,
a fitness szalon sztárja –
szeméből méla könny pereg:
kiderült, ő sem árja...

Sarokban régen készen áll
a súlyos útipoggyász;
csak még paróka, álszakáll,
amit készít a fodrász...

A készülődés oly vidám
a lázas színpalak közt,
magasra ugr' a gardedame,
míg száll a nyári szöszmös...

A postás lányka kézbesít
cirádás behívókat,
amit szemétbe dobni sikk,
s a lelkesedés kókad...

Megcsavart régi körvasút
nyájas anyagcseréje:
kinyitja a főkaput,
nincsen más istenérve.

Károg a káosz

Az ember néha nyugtalan,
és minden útja úttalan,
indulna, futna már megint,
önáltatása nem segít...

Egész valója nem való,
lova csak festett hintaló,
annak nyergében didereg,
mint egy becsapott kisgyerek.

Tudja, hogy magáért felel,
nem dolgozik, ha elhever,
ő a kalapács és a szög,
az ütésbe fájón belenyög.

Az ember néha nem komoly,
vérében semmi alkohol,
mégis mindent szálakra bont,
s vihorászik, mint a bolond.

Keríti, mert ilyen a kor,
szabadulna béklyóiból –
fojtogatja a szeretet,
kötözik iszamós kötelek.

Száján kicsorbul az ima,
nem felel senki szavaira,
s mennyet, poklot egyként megátkoz...
Károg rá a szomorú káosz.

A vidéki költők

A vidéki költő jó messze lakik a fővárostól,
mahova mindig is vágyott.

Próbált odaköltözni, odanősülni, állást találni –
sikertelenül.

Aztán maradt vidéki költő.

Foglalkozása: tanár, újságíró, esetleg biológus.

Utóbbi esetben a rózsák fajtáit, nemesítésük kultúrtörténetét,
szimbolikájukat dolgozza fel
versben és prózában.

E különleges virág színét, árnyalatait, illatát katalogizálja.

Beszerzi a legfinomabb balkáni rózsaoajat,
és azt szagolgatja, hogy ihletet kapjon.

S tearózsa szirmokat szór kedvese ágyába,
hogy így tegye teljesebbé az orgazmust.

Délután beül a könyvtárba,
végiglapozza az összes irodalmi lapot,
míg végre megtalálja rég elküldött versét
az ódivatú lap szépirodalmi rovatának
eldugott helyén, két illusztráció közé nyomorítva.
Ilyenkor elégedetten tekint körül az olvasóteremben,
ám pillantását senki sem viszonozza.

A vidéki költő akkor is vidéki költő,
ha történetesen – átmenetileg – Budapesten él.

Bensőjét gyermekkori látomások gyötrik.

Néha titokban elutazik a határszélre,
nagyszülei birtokára, ahol még érintetlen
a tágas udvar, a megöregedett gyümölcsös,
s az ámbitusos ház bejáratát fehér komondor őrzi.
Hátul a szerszámoskamrából alakított dolgozószobát,
álmodozó lakrész, ahol esténként gyertyafénynél írja
romantikus hexametereit, méterszám.

A vidéki költő szívesen jár kongresszusokra,
könyvbemutatókra, tanácskozásokra.
A leghátsó sorban foglal helyet, az ismerősök karéjában.
Megvan a véleménye az ostoba intellektuelekről,
akik nem tudják megkülönböztetni a törkölyt a szilvapálinkától.
Alkalmat teremt a kóstolóra, az összehasonlításra,
mert belső zsebéből laposüveget von elő,
és megvetően kacsint az emelvényen ülő szószaporítókra.

Máskor beleveti magát a rejtelseibe,
a batul és a pónyik almák származását, ízvilágát nyomozza,
különös nosztalgiát ébreszt a régi magyar gyümölcsészet iránt,
s még a legmegátalkodottabb modernista is úgy falja sorait,
mintha elérő muskotálykörtét szürcsölne...
Olyik pedig a szőlészet és borászat mesterévé válik.
Hegyre jár, a hajlékát rendben tartja,
tudja, mikor kell metszeni, permetezni,
s szüret után, első fejtés alkalmával végigkóstolja
barátaival az olaszrizling, a chardonnay, a rajnai rizling
nyers, vad ízorgiáját, hogy aztán hazafelé autózva
a helyi rendőr karjaiba fusson...

A vidéki költő együtt ring az évszakok
változásaival, megérzi a teliholdat,
az „öregszelet” az Alpokaljáról,
hétvégi parasztházát kóbor kutyák és macskák tisztelik meg,
akiknek a legrondább időben is elemózsiát visz
tizenöt éves Audijával.
Ő még tudja, milyen illatokat terel a szél
a beérett búzatáblák fölött.
S a vilmoskörtét nem csak felesként ismeri,
hanem sárgás, kíváncsú gyümölcsként (piros foltokkal),
amit a fáról szakít le, kegyeletes mozdulattal.

A vidéki költők végül is szeretetre méltó lények,
sírhelyüket előbb-utóbb – hisz ők sem ilyen értelemben
halhatatlanok –, ünnepi ülésén
védetté nyilvánítja a helyi kulturális bizottság.

baljós hajnal

a fölbatyuzott látélet
udvariasan bekopog
úgy értesült ó szegény
hogy itt laknak a rokonok

kérdezősködik hol miért
egy-két hajtincs lám fölmered
menekülnének nincs hová
mert szűk az állami keret

pedig vigyázni kellene
ütőget a lapos guta
fejcsóválás helytelenít
erre megy el a valuta

fogadóbizottság érkezik
hétpecsétetes lakat alatt
kigyúrt izmú pincérfiúk
tálcáján pazar jó falat

ám a bohém vendégsereg
nem titkolhatja undorát
pedig bókolnak szüntelen
az átöltözött rémpofák

a menekülés üdve nem
segít e béna tömegben
hallatszik hoppá gyerekek
ennek nem tréfa fele sem

bejön a bájos vontató
ha jól látni ezer vagon
s a szállítmánnyal elzörög
ezen a baljós hajnalon

Merülő lányom

Eszembe jut (nehéz, nehéz),
hogy tékoztam ifúságom
(halványuló, merülő lányom,
mely az évek porába vész...).

Kezemben könyv volt, *A tiszta ész
kritikája*, oly furcsa álom,
ahogy átléptem sok szabályon,
s a részletekből nem lett egész...

Felnyithatatlan, bezárult ajtó.
Téphetném is, vérző körömmel,
a kísértésnek mondhatnám: Tűnj el!,

mely a múltból torzul kacsingat –
jaj, mert kínpad lett e színpad,
s Uram, nem vagy te részrehajló?

Herfli szól

Az aulikus regiment
káposztát tapos az ős(z)i kádban,
feltűrt gatyában, ez a rend,
manőverük szinte hibátlan.

Egyébként is gyönyör' e nap,
tanácskozás a cinteremben.
„Elég magas a fix kamat,
le is csapjuk a fejét menten.”

Tapsolni kezd a bankomat,
nem rejti el az örömét,
az államrezon is jól mulat,
(a sakkban) össze-vissza lép.

Népünnepély a standokon,
a piac ma tényleg nem galád.
Bár elcsattan néhány pofon,
de összebékül a család.

És hallani, hogy herfli szól,
nem a mennyből, egy nyomorék
zenél a zöltségpult alól,
egyébként ismert szentfazék.

A rontás ősi háza

Elleng a déli fény
opálos tisztasága,
leroskad bűn s erény,
mindkettő elcsigázva.

Véget ér hangtalan
az utolsó kísérlet,
vadul vesztébe rohan
valamennyi részlet.

Gyarló kezek lefestik
a vérző horizontot,
végeznek vele estig,
a fák haja kibomlott...

A kedves szörnyeket
szíves vendégül látják,
s építik angyali terv helyett
a rontás ősi házát.

Őszi anziksz

Fenyők alatt a fűben
nőnek már sárga gombák,
hálóiakat a pókok
sietve összefonják,

szállnának messzebb,
melengető tájra,
hidegét az évszak
a légbe felzihálja.

Kórók kórusa mormol
siralmas monológot,
a bokrokon kigyúlnak
a bogyó-szemaforok.

Sakk, vagy valami hasonló

L-ben, 1968-ban rendőrségi figyelmeztetést kaptam izgatásért. Baráti körömből egy, a szocializmusért aggódó személy baráti szívességből jelentett fel, miután többszörös nemtetszésemet fejeztem ki a csehszlovákiai bevonulás hírért hallva. A Varsói Szerződésről is volt néhány kedves megjegyzésem. A helyzet úgy alakult, jobbnak láttam lépni. B-re utaztam, odahagyva feleséget, gyereket, családi házat, kétes biztonságú állásomat a kis l-i gimnáziumban. Egy ipari tanuló otthonban lettem menedéket, lettem nevelőtanár, ám néhány hónap múlva közölték: nem tartanak igényt szerény munkaerőmre, vagyis kirúgnak. Később tudtam meg, jött egy hajtókás ember, és súgott valamit. Az igazgató elvtárs fülébe. Bizalmas információ! Ezután állást kerestem szerte az országban. Sehol nem kaptam. Két lehetőségem nyílt. Vagy szólok priuszomról – az izgatás annak számított –, vagy nem. Ha szóltam, azért nem vettek fel, ha nem, ez később kiderült, a nyomomban járó, engem eláztató papírokból. És akkor kellett szégyen-szemre távoznom. Visszaléptem L-be, felbolygatott csalá(r)di fészkeembe, és felkerestem Z-ben kedves tanáromat, aki az egypártnak is befolyásos tagja volt, tanácsot kérve tőle. „Sajnos, újra le lesz káderezva” – mondta kissé neheztelően. Így lettem „bejáró munkanélküli”, L-ből Z-be szinte naponta vonatozva. Vártam a processzust, az újrakáderezést. A megyeháza folyosóin lézengtem – lézengő ritter –, lesve a nagy lehetőséget, a visszatérést a szocialista normalitás világába. Ki tudja, hány könyvet olvastam ki, állva, reménykedve, de megmentő mentorom hosszú ideig (hosszú léptekkel) csak széttárta a kezét... Értettem én a mozdulatból is, még nem jött el az idő(m). Hónapok teltek el így. Családom tartott el, renitens családapát. Hogy milyen hangulatban, arról inkább nem szólnék, de kétségtelen, kitartottak. Mellettem. S az idő őket igazolta. Egyszer mégis megtört az átok: tanárom szólt, holnap kilenckor... Nem kellett mást mondania. Remegő térdel és kialvatlanul

vonultam be a megfelelő szobába, ahol már vártak. Két ismerős, az osztályvezetés két oszlopa és egy harmadik, ismeretlen, ám szemmel láthatóan fontos valaki. Ő mondta ki a feloldozást: „Mért ugrál és pofázik annyit, és ellenünk, M. elvtárs? Hisz maga tehetséges ember, és a mi kutyánk kölyke. Dolgozzon nyugodtan, de a tanulságokat vonja le!” Le is vontam, M-be léptem (le). Jó távol Z-től. (Lépéskényszer.)

M-ben nem éreztem jól magam, gondos mérlegelés után V-re helyeztem át bábumat. Úgy látszott, ez jó lépésnek bizonyul. Mígnem itt is beütött a krach. Feljelentettek a Központi Bizottság előtt. Szocializmusellenesség, veterángyalázás. Főszerkesztőmről írtam egy kissé gúnyoros verset, „főrekesztőnek” titulálva a hófehér hajú (savanyú) cukrosbácsit (engem is kitüntetett pár szemmel, bár kissé szemtelen voltam vele), kissé gyermeteg lelkű, hithű kommunistát. (Ki Frankel Leóról írt szívdöglesztő brosrát.)

Ez már súlyosabb (és kínosabb) helyzet volt: de megúsztam egy MÚOSZ-figyelmeztetéssel. Összeült a tisztas grémium, újra lekádereztek, elmondták a vádakat, én és a közlő lap kiadója védjük a mundér becsületét (s persze, magunkat). Jó Garai Gábor, az írószövetség akkori titkára, akihez védelemért fordultam, szintén elmarasztalt. Egy darabig belső zsebemben hurcoltam (szerintem) gyalázatos levelét. Remélem, még megvan valamelyik archívumban. Ekkor már egy meglepő lépést kellett húzom, megerősítendő pozíciómat: V-ről a szomszédos F-re tettem egy merész lépést. Végül is: bejött. Húsz gondtalan, feljelentés nélkül év...

Azt hittem, soha többé nem lesz hasonló élményben részem. Lett. Ismételt pozícióváltás. (Vissza Z-be, a kezdetekhez!) Az egérutak – úgy látszik – összeérnek. Ha ismét visszatér a bosszúkurzus, hova lépjek? Milyen mezőre szabad még az út? Vagy be kell látnom: sakk-matt!

Hajsza

Póklábon hajszol a világ –
bizony, ennek fele sem tréfa,
jó útra térek, ígérem, még ma,
renomém mentve legalább...

Csak érteném, hogy mi a vád.
Mitől vérszomjas az aréna,
torkomon akad pár fonéma,
ami a rosszról jóra vált...

Persze, futok, szedem sátorfámat,
de beér a hálátlan imádat,
(ön)kritikára kényszerítve ismét...

Földobok hát egy súlyos érmét,
hol egy zug, mit rejt a térkép –
s ahogy mondják, tényleg oly diszkrét?

Nyűgös vendég

Uram, időm lassan lejár,
kiért, miért is könyörögjek,
én, a halandó, az öröknek,
romló esélyem falainál...

Mi volna az, mit megoldanál?
Kószált bennem sok őrült ötlet,
elvetettem, ahogyan jöttek –
hisz kegyedre nincsen szabály...

Nem kérek semmit, üres kézzel
elfogadom, mit tartogatsz még,
hisz vendég voltam, nyűgös vendég,

ebben a földi csődületben.
Csak érteném, mit kezdesz s végzel
azzal is, hogy megszülettem...

9337/15

A szerző pályája 1969-ben, az *Elérhetetlen föld* című antológiával indult, amelyben még Molnár Imreként szerepelt. Érdekes módon ekkor (is) Zalaegerszegen élt, középiskolában tanított. Innen hívták Miskolcra, a *Napjaink* szerkesztőségébe. A borsodi megyeszékhelyről Veszprémbe távozott, ahol napilapi újságírói tevékenysége elkezdődött. Volt muzeológus a Balatoni Múzeumban, a nyolcvanas években rövid ideig az *Életünk* munkatársaként dolgozott. Közben egymás után jelentek meg kötetei: az *Éjféli pályaudvar*, amelyre Radnóti-díjat kapott, aztán szintén a Magvetőnél az *Édesség anti-reklám* és a *Lemondóka*. A rendszerváltozás Székesfehérváron érte, ahol több mint húsz évig élt. Alapító tagja a Vörösmarty Társaságnak, elindítója az *Árgus* című folyóiratnak és könyvkiadónak. Itt láttak napvilágot *Holt verseny* és *Víg(az)skereskedés* című kötetei. 1994-ben József Attila-díjjal ismerték el munkásságát. 2003-ban Zalaegerszegre költözött, ahol a Zalai Írók elnökévé és a *Pannon Tükör* főszerkesztőjévé választották. (Az írószervezet 2009-ben a nevét Pannon Írók Társaságára változtatta.) Ebben az időszakban két újabb verskötettel jelentkezett: *félrebeszéd* (Pannon Írók Társasága) és *Hajtűkanyar* (Magyar Napló). A Pannon Tükör Könyvek sorozatának szerkesztője, kiadója. Képzőművészeti íróként is ismert.

Péntek Imre • EMLÉKPRÓBA

MC
210.553

MAGYAR
NAPJAI